Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...инай 1921 оной ...ин 21-hэ гарана | № 278 (15901) | 1981 оной декабриин 4, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР Л. Д. МАДЫЕВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Элүүрые хамгаалгын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр **Мадыева** Любовь Данцарановнае Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Советүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 2.

...ПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

БЭЛЭДХЭГДЭhЭН МОДОНОЙ ҮЛӨӨДЭhЭНҮҮДЫЕ, ТҮЛИШЭ БА ЭЛШЭ ХҮСЭ, БУСАД МАТЕРИАЛНУУДЫЕ АРЬБАНААР, АШАГТАЙГААР ХЭРЭГЛЭДЭГ КОТЛАССКА, СОЛИКАМСКА ЦЕЛЛЮЛОЗО-СААРhАНАЙ КОМБИНАДУУДАЙ КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ДҮЙ ДҮРШЭЛ ТУХАЙ АСУУДАЛЫЕ КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ ХАРАЖА ҮЗЭhЭ.

Баталан абаhан тогтоол дотор ингэжэ...дэглэгдэнэ: Котласска, Соликамска ...люлозо-саарhанай комбинадуудай ...лективүүд партиин XXV, XXVI ...ездүүдэй директивэнүүдые, КПСС-эй ...-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, ...ПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь ...эр Л. И. Брежневэй заабаринуудые ...елүүлэн, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээ...алгүүлгын, бэлэдхэгдэhэн модоной ...үлөөдэhэнүүдые, түлишын-элшэ хүсэнэй ...бусад материалнуудые арьбалагын ...лаар hайн дүй дүршэлнүүдтэй болон...hэ.

Котласска комбинадта үйлэдбэрнин ...тникые шэнэлхэ, үйлэдбэридөө түрүү ...технологи ба автомат нэбтэрүүлэн дэл...ргүүлхэ, түхеэрэлгэнүүдые зарим тэды...hаан шэнэдхэхэ хүдэлмэри эршэм...hигэр ябуулhанай үндэhөөр, hүүлэй ...hан жэлэй түршада целлюлозо үй...дбэрилгэнь 1,5 дахин, хэблэлдэ хэ...лэгдэхэ саарhан — 2,5 дахин нэмэ...н, продукциинь бүхы ургалта ажалай ...тэсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар түйлаг...hан байна. Тус комбинадай товарна ...родукциин өөрынь үнэ hалбари дотор...дундуур хэмжээнhээ 25 процентээр ...ндараа.

Комбинадай коллектив целлюлозо ба ...одоной хибэдэhээр плиткэнүүдые үй...дбэрилхын тула шэнэhэ анха түрүүн ...рэглэдэг болоhон юм. Мүнөө жэл бүри ...миллион кубометр тиимэ модо ашаг...на. Бэлэдхэгдэhэн модоной үлөөдэ...нүүдые хэрэглэлгын балансда шэнэ...ной, болбосоруулагдаhан модоной ...эгдэлнүүдэй эзэлдэг хубинь 75 про...ент хүрэтэр нэмэhэн, тиигэжэ тонно ...еллюлозо үйлэдбэрилхэдэ модоной га...лсын хэмжээн hалбари дотор эгээн ...ага болоhон байна.

Модоной үлөөдэhэнүүдые химическэ ...тгаар болбосоруулhан гол бэшэ зүйл...дэр мал ажалда хэрэглэгдэхэ 4,7 ...нган тонно тэжээлэй дрожжо, 3 ...нга шахуу тонно тоhолиг кислотануд, ...мянган тонно канифоль жэл бүри ...лэдбэрилэгдэнэ.

Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэhэн элшэ хү...н энэ предприятида, үнэндөө, дахинаа ...м ашаглагдана. Хэрэглэгдэhэн бүхы ...шэ хүсэнэй табадахи тонно бүхэн ...рэнэй хубида хүртэнэ.

Продукциин шэгнүүр хэмжээе хороо...ной үндэhөөр, Соликамска целлюло...-саарhанай комбинадай коллектив бэ...дхэгдэhэн модоной үлөөдэhэнүүдые хэ...лгын ашаг үрые нилээд дээшэлүүлээ. ...э жэлдэ газетнэ саарhанай дүрбэл...н метр бүхэнэй шэгнүүр 0.6 граммаар ...роогдоhон, тиигэhэнэй үндэhөөр саар...й үйлэдбэрилэн гаргалгын хэмжээн 72 ...миллион дүрбэлжэн метрээр нэмэhэн ...йна. Гэхэтэй хамта, 15 мянган куби...метр модон, 1.5 миллион киловатт-час ...лектрын элшэ хүсэн алмагдаа.

«Түүхэй эдүүдые, түлишын-элшэ хү...нэй ба бусад материальна нөөсэнүү...ые арьбалха, ашаг тайгаар хэрэглэхэ ам...тэрэй улам hайжаруулха тухай» ...ПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүү...дэй Советэй тогтоолдо харюу болгон, ...э комбинадуудай коллективүүд саар...hанай ба картоной дүрбэлжэн метр бү...нэй шэгнүүрые саашалань хороононой ...дэhөөр, энэ табан жэлэй эсэх үрэ...о бэлэдхэгдэhэн модоной үлөөдэhэнэй ...бометр бүхэнhөө целлюлозо үйлэдбэ...лые ехэ болгоhоной үндэhөөр, нэгэ ...миллион кубометр шахуу модо алмаха, ...мянган тонно элдэб химикадуудые, ...0 мянган тонно условно түлишэ, 60 ...миллион киловатт-час электрын элшэ хү...атмаха гэжэ шиидэнхэй.

Арьбалагдаhан материалнуудаар 150 ...нган тонно целлюлозо, 80 мянган ...тонн, хэблэлдэ хэрэглэгдэхэ 700 милли...он дүрбэлжэн метр саарhа үйлэдбэ...лхэнь.

Энэ шухала дүй дүршэл hалбаринин бусад предприятинуудта үргэнөөр дэлгэ...рүүлэгдэбэл, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ 10 миллион кубометрhээ бага бэшэ модо, 260 мянган тонно элдэб химикадуудые, 3 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 4,6 миллион гектакалори дулаанай элшэ алмаха арга олгохо байна.

Эдэ коллективүүдэй түйлаhан амжалтанууд — КПСС-эй Архангельска ба Пермьскэ обкомуудай, партиин Котласска ба Соликамска горкомуудай, предприятинуудай партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрнин оролдосо түгэс эмхидхэлэй ба нинтэ-политическэ хүдэлмэриин, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба үйлэдбэриин үүсхэлшэдэй ажал хэрэгтээ эдэбхитэй, шадамараар хандаhанай, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй үрэ дүн болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Котласска ба Соликамска целлюлозо-саарhанай комбинадуудай коллективүүдэй түйлалтануудые КПСС-эй ЦК үндэрөөр сэгнэжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, бэлэдхэгдэhэн модоной үлөөдэhэ, түлишэ, электрын элшэ хүсэ, химикадууд болон бусад материальна нөөсэнүүдые арьбанаар, ашаг тайгаар хэрэглэхэ талаар тэдэнэй дүй дүршэлые hайшаагаа.

Дүй дүршэлдөө түшэглэжэ, түүхэй эд, түлишэ, электрын элшэ хүсэ болон бусад нөөсэ ябуулгануудые элируулжэ, тэдэнние арьбанаар, ашаг тайгаар хэрэглэлгын нөөсэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэрээ саашадаа эдэбхитэй гэрэ ябуулхыень эдэ предприятинуудай коллективүүдтэ, ажахын хүтэлбэрилгэшэдтэ, партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудта дурадхагдаа.

Цехэй партийна организацинуудые, партгруппануудые хүтэлбэрилгын онол арганнуудые нарижуулан hайжаруулхыень, хүдэлмэриннгөө үрэ дүнгүүдые бүри гүнзэгыгөөр, шүүмжэлхы ёhоор шэнжэлэн хаража үзэхыень, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба продукциин шанар дээшэлүүлхыень комбинадуудай партийна комитедүүдтэ дурадхагдаба.

Бэлэдхэгдэhэн модоной үлөөдэhэ, түлишэ, электрын элшэ хүсэ, химикадууд болон бусад материалнуудые арьбалаха, ашаг тайгаар гаргашалха, целлюлозо, саарhа болон картон үйлэдбэрилэн гаргахын тула набшаhата модо, хюрөөдэмэл ба болбосоруулагдаhан модоной үлөөдэhэ хэрэглэхэ талаар Котласска, Соликамска целлюлозо-саарhанай комбинадуудай коллективүүдэй хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые бэлэдхыень КПСС-эй Центральна Комитет СССР-эй Ой модоной, целлюлозо-саарhанай ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерствэдэ, Украинын, Белоруссиин, Латвиин, Литвагай, Эстониин Компартинуудай ЦК-нуудта, КПСС-эй Красноярска ба Хабаровска крайкомуудта, Ленинградска, Горьковско, Эрхүүгэй, Калининградска, Карельскэ, Кировскэ болон Коми обкомуудта дурадхаhан байна.

Котласска ба Соликамска комбинадуудай коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые шудалха, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор партийна, ажахын, профсоюзай ба комсомолой хүдэлмэриилгэшэдэй семинарые 1982 оной июнь hарада Архангельск хотодо үнгэргэбэл, таарамжатай гэжэ тоологдоо.

Бэлэдхэгдэhэн модоной үлөөдэhэ, түлишэ, электрын элшэ хүсэ ба бусад нөөсэнүүдые арьбанаар, ашаг тайгаар хэрэглэхэ талаар ой модоной, целлюлозо-саарhанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин ажалша коллективүүдтэ дэлгэрhэн эмхилхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр харуулхыень, олоной дунда нэбтэрүүлхыень газетнүүд болон журналнуудай редакциинуудта СССР-эй Гостелерадиодо дурадхагдаба.

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй дүрбэдэхи сесси

РОССИ: ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй дүрбэдэхи сесси декабриин 2-то Кремль соо хүдэлмэрэз үргэлжэлүүлбэ. Россин Федерациин промышленность болон хүдөө ажахые, эрдэм, соёлые саашадань хүргөөхэ асуудал сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Нүхэд **Ю. В. Андропов, А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков** гэгшэдэй ерэхэдэ, депутадууд болон айлшад удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй ба 1982 оной республикын Гүрэнэй түсэбүүдые депутадууд зүбшэн хэлсэлгээз үргэлжэлүүлhэн байна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ республикын ажалшадые, бүхы совет арадтал адли, коммунис байгуулалтын түсэбүүдые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэлэвүүлгэдэ, арад зоной hүүдэл байдалые hайжаруулгада элсүүлэн хабаадуулна гэжэ тэдэнэр тэмдэглэнэ.

Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо депутат **С. М. Коломин** үгэ хэлэхэдээ, городой экономикые саашадань хүргөөхэ, москвагайхидай hуудэл байдалые, тэдэнэй гэр байрынажаhуудалай ба амаралтын эрхэ байдалые hайжаруулха асуудалнуудта анхаралаа хандуулба. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тула ажалай ашаг үрые дээшэлүүлгын, предприятинуудта хүдэлмэриин хүсые тааруу hайнаар хэрэглэлгын тусхай зорилготой комплексно программа табигдаhан байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Энэнь үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньhожорууулхые, автомат оньhон түхеэрэлгээр хангахые, бүтээсэ багатай гар ажал хороохые, технологи нарижуулан hайжаруулхые, бригадна онол арга нэбтэрүүлхые, хүдэлмэриин сагые үрэ багатайгаар гаргашалга хороохые хараална. Ниитын хэрэглэмжын эд бараа гаргалгые 20 процентээр дээшэлүүлхэ, эдэнэй шанарыень hайжаруулхэ гэжэ хараалагдана. Иимэ зорилготойгоор хэдэн үйлэдбэри hэльбэн шэнэлэгдэхэ байна. Гэбэшье зарим министерствэнүүдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олгодог машина болон агрегадуудые хангалтагүйгөөр бүтээн гаргадаг байhаниинь халагламаар.

Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байhан түсэб ба бюджет арад зоной үндэhэн аша тыhада бүрмүhэн харюусана, манай Эхэ ороной хүсэ шадалые үргэдэхэ тухай, совет хүнүүдэй материальна ба соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай ленинскэ партиин эсэгэ ёhоной анхэрал оролдолго үдэр бүри хандуулжа байдагыень элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ депутат үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ. Саг үргэлжын комиссинуудай заhабаринуудые, ажаглалтануудые хараада абажа, эдэ документнүүдые баталха гэhэн дурадхал тэрэ оруулба.

Ленинградай хэдэн коллективүүд хүдэлжэ байгаа үйлэдбэри дээрэ продукци гаргалгын бүхы ургалта туйлахые, үсөөн хүнэй хабаадалгатайгаар научна шэнжэлгэ хэхые шиидээ гэжэ КПСС-эй Ленинградска обкомой секретарь депутат **А. П. Думачев** хөөрэгдэ. Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта энэ үүсхэлые үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй ашаар хүдэлдэг хүнүүдэй тоогой түрүүлэн түсэблэгдэhэн ургалтые хоёрhоо үлүү дахин хороohон байна.

Нүхэр Л. И. Брежневэй дурадхалаар зохёогдоhон город болон областиин экономическа ба социальна комплексно хүргэлтын түрүүшын түсэб табигдаа hэн. Энэ түсэбые бэелүүлгын дүй дүршэлөөр баяжаhан ленинградайхид арбан нэгэдэхи табан жэлдэ оробо гээд үгэ хэлэгшэ саашадаа тэмдэглээ. Иимэ түсэблэлгэ ашаг үрэ ехэтэй байhанаа харуулаа гээд мүнөө батаар хэлэжэ болоно. Энэнь hалбаринуудай аша туhые нютагай нөөсэ баялигуудтай, городой ажахын предприятинуудай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые барилгын эмхинүүдэй хүсэнүүдтэй, экономическэ зорилгонуудые социальна асуудалнуудые шиидхэлгэтэй бүри нягтаар холбохо арга олгоhон байна.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Советэй зургаадахи сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ хүдөөгэй ажалшад ехэ хубитаяа оруулхые шиидэнхэй гэжэ Ставрополиин хизаарай Петровско районой «Колос» колхозой түрүүлэгшэ депутат **В. Т. Ковалев** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Партиин хараа түсэбүүдые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын, бүхы табан жэлэй гол зорилго болохо эдеэ хоогой программые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула тэдэ хүсэл оролдолгонуудаа хоёр, гурба дахин дээшэлүүлхые эрмэлзэнэ.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхын тула научна дурадхалнуудые, түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлгэдэ, газар тариалан болон мал ажал дээрэ хими хэрэглэлгэдэ, газарай хүрhые шанаржуулан hайжаруулгада хабаатай бүхы арга нөөсэнүүдые үргэнөөр хэрэглэжэ байhанаа үгэ хэлэгшэ коллективэйнгээ жэшээ дээрэ харуулба. Туйлаhан үрэ дүнгүүдтээ түшэглэжэ, коллективнай арбан нэгэдэхи табан жэлдэ тариа— 30, мяха — 22, hү гүрэндэ худалдалгые 11 процентээр дээшэлүүлхые шиидээ.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар болбосоруулгын предприятинууд айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ РСФСР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министр **С. И. Чистоплясов** мэдүүлбэ. Республикын эдеэ хоолой промышленностиин ажалшад хүдэлмэриингөө үрэ дүнгүудые шүүмжэлхы ёhоор сэгнэнэ. 1982 оной ба түсэбтэ табан жэлэй удаадахи жэлнүүдэй эдеэ хоолой комплексын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулэ энэ жэлэй түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, саашанхи hайн ажалай үндэhэ hуури табилгада тэдэнэр бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Энэ табан жэлдэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые, тусхайлбал, элhэн саахар, урагамалай тоhо, маргарин, үрэ жэмэсэй — овощой консервэнүүдые, хатаамал овощ ба үрэ жэмэсүүдые, сай үйлэдбэрилгые хурдан түргэнөр хүргөөхэ хэмжээнүүд хараалагданхай. Арбадахи табан жэлэйхинээ үлүү ехэ кондитерска зүйлнүүд, хүүгэдэй эдеэ хоолой зүйлнүүд гаргадахаар түсэблэгдөө. Продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн дээшэлүүлэгдэхэhээ гадна, тэрэнэй ассортимент болон шанарынь hайжаруулагдаха, бөлогууд болон витаминуудаар элбэг продуктнууд ехээр гаргагдаха байна. Ойрын жэлнүүдтэ худөө ажахын түүхэй эдые үргэлжэ дээрэнь болбосоруулха, хэрэглэхэ талаар горитой түсэбүүд табигданхай.

СССР-эй Науканнуудай академиин президиумэй ахамад эрдэмтэ секретарь депутат **Г. К. Скрябин** үгэ хэлэхэдээ, коммунис байгуулалтын ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэлгэдэ совет эрдэм наукын үүргэ дээшэлжэ байна гэжэ онсолон зааба. КПСС-эй XXVI съездэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ совет эрдэмтэд ороной арадай ажахыда гол шухала удха шанартай научна шэглэлнүүдээр, асуудалнуудаар шэнжэлгэнүүдые хэhэн байна гэжэ тэрэ хэлээ. Промышленна ба худөө ажахын үйлэдбэридэ шухала удха шанартай гүнзэгы ехэ шэнжэлгэнүүд, туршалганууд хэгдээ.

Научна организацинууд болон эмхи зургаануудай худэлмэридэ үшөө ушаржа байhан дутуу дундануудые дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэн, бэелүүлгдээгүй арга боломжонууд, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд тухайда тэрэ тогтожо хэлэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, hүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениде олдоhон үнэтэ шухаг дүй дүршэлдэ онсо анхаралаа хандуулмаар байна. Эндэ научна шэнжэлгэнүүд эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлгдэнэ, оршон тойронхи томо ехэ предприятинуудтай бата холбоо барисаан тогтоогдоно.

Совет эрдэм наукын үмэнэ партиин табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула совет эрдэмтэд бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, бэлиг шадабяяа элсүүлхэ юм гэжэ үгэ хэлэгшэ найдуулаа.

Смоленскэ областиин Ярцевска пумаажан бүдэй комбинадай бүд нэхэгшэ депутат **М. Н. Шумилина** сессиин трибунада гаража, үгэ хэлэбэ. Ажалша эхэнэрнүүд тухайда, эхэнүүд тухайда эсэгэ ёhоной анхарал оролдолго хандуулжа байдагайнь түлөө тэрэ түрэл партидаа үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэнэн байна. Манай предприятида үйлэдбэриин соёл болбосорол эрид дээшэлээ. Комбинадта профилакторинууд элүүржүүлгын пунктнууд хүдэлнэ, ажаhуудал хангалга hайжаруулагдана. Бүд нэхэгшэдэй мянга гаран үхибүүд хото шадарай пионерэй лагерьта амардаг юм. hүргуулидэ ороодуй хүүгэдэй эмхи зургаанууд олоор баригданхай.

Комбинадай хамhабариин ажахы шухала удха шанартай байна гэжэ депутат мүн лэ хэлэбэ. Тэрэ жэл бүри 650 тонно hү, 560 тонно хартаабха, 500 гаран тонно овощ үйлэдбэрилнэ. Эдэ бүгэдэ предприятиин худэлмэришэдэй аша туhада табигдадаг байна.

Депутадууд: Горьковско областиин «Газ» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй тошиилдогшо **В. В. Сипатова,** арадай депутадуудай Краснодарай хизаарай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **Н. Я. Голубь,** Мариин АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **В. И. Романов,** КПСС-эй Курска обкомой секретарь **В. Е. Шаров,** Шэтын дүрбэдэхи дунда hургуулиин багша **Ф. И. Погостинская,** РСФСР-эй хүн зоной hуудал байдалые хангалгын министр **И. Г. Дуденков,** уран зохёолшо **М. С. Калимов** болон бусад элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гүрэнэй түсэбые, 1982 оной түсэб болон бюджедые баталан абахые тэдэнэр дурадхаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй түрүүлэгшын орлогшо, республикын Госпланай түрүүлэгшэ депутат **Н. И. Масленников** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. 1981 — 1985 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүргэлтын түрэнэй түсэб тухай РСФСР-эй Хуулиие, 1982 оной РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүргэлтын түрэнэй түсэб тухай РСФСР-эй Хуулиие, 1981 оной РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүргэлтын түрэнэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай тогтоолые депутадууд нэгэн дуугаар баталба.

РСФСР-эй финансын министр депутат **А. А. Бобровников** 1982 оной РСФСР-эй Гүрэнэй бюджет тухай, 1980 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай асуудалаар түгэсхэлэй үгэ хэлээ. 1982 оной РСФСР-эй Гүрэнэй бюджет тухай Хуули нэгэн дуугаар баталгаан абтана. Оруулагдаhан заhабаринууд ба хубилалтануудые хараада абажа, тэрэнэй олзо оршонууд ба гаргашанууд 75392302 мянган тухэригэй хэмжээнтэйгээр баталагдаа, 1980 оной РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое баталха тухай тогтоол мүн лэ абтаба.

РСФСР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, Горно-Алтайн автономито областиин арадай депутадуудай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **М. В. Карамаев** Адыгейскэ, Горно-Алтайн, Еврейскэ, Карачаево-Черкесскэ, Хакасай автономито областынууд тухай РСФСР-эй Хуулинуудай проектнууд тухай элидхэл хэhэн байна.

РСФСР-эй автономито областынууд тухай Хуулинуудай проектнүүдэй дуримүүдые элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлбэ. Автономито областынууд тухай хуулинуудай баталагдан абтахада, арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй бүхы шатануудай эрхэ мэдэлые хуулиин ёhоор гуримшуулгын шухала шатые түгэсхэбэ гэжэ тэрэ түгэсхэлдөө хэлээ. Эдэ хуулинуудые баталан абалга ниитэ арадай социалис түрэниие саашадань бэхижүүлхэ, социалис демократиие гүнзэгырүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн КПСС-эй политическэ хараа шэглэлые бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала хубита болохо юм.

РСФСР-эй автономито областынууд тухай хуулинуудые, Адыгейскэ, Горно-Алтайн, Еврейскэ, Карачаево-Черкесскэ, Хакасай автономито областынууд тухай РСФСР-эй Хуулинуудые хүсэндэнь оруулха гурим тухай тогтоолые депутадууд нэгэн дуугаар баталан абаба.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указуудые баталха тухай асуудалые сесси хаража үзөө. Республикын Верховно Советэй Президиумэй Секретарь **Х. П. Нешков** элидхэл хэбэ. Верховно Совет зохихо хуулинуудые, тогтоол баталан абаhан байна.

Энээгээр РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй дүрбэдэхи сесси хүдэлмэрэз дүүргэбэ.

(ТАСС).

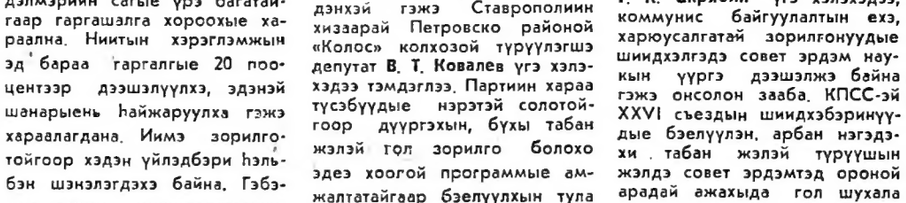

...ШЭНЭ ПРОДУКЦИ

...Үнгэрэгшэ табан жэлэй ...ал багаар Тимлюйн асбес...-цементнэ зүйлнүүдэй завод...э хабтагар шифер гаргалат ...ых ашаглагдажа, проектнэ...гэндөө оруулагдаhан юм. ...Мүнөө тэрэ цех жэл соо ...0 миллионhоо доошо бэ...э хабтагар шифер гаргана.

Арбан нэгэдэхи табан жэ...лэй гүрэнэй түсэб эндэ ам...залтатайгаар дүүргэгдэжэ ...байнхай. Арбан hарын тү...лэбтэ даабари 5 процентээр ...түүлэгдэhэн. Багсаан тоо...хоодо жэлэй түсэб декаб...риин 20-до дүүргэгдэхээр ...энэнь социалис үялгаар ха...алагдаhан болзорhоо юhэн ...дэрөөр урид болоно.

Цех доторхи социалис мү...рысөөндэ, мастернууд Л. Н. ...Леско, А. С. Кравцов гэг...дэй хүтэлбэрилдэг халаа...нууд түрүүлжэ ябана. Мүн ...хабтагар шифер хэблэдэг ...хеэрэлгын машинистнүүд В. М. Соловьев, комсомолец С. А. Сумкин, оператор Л. А. Ракша болон бусад үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр, жэшээ харуулан хүдэлнэд.

Шэнэ жэлэй январь hараhаа энэ цех шубуунай фабрикада хэрэглэгдэхэ түсхай асбесто-цементнэ хабтагай гаргадаг болохо. Энэ тон харюусалгатай захил. 1982 ондо 10 миллионhоо үсөөн бэшэ тиимэ хабтагай гаргагдаха ёhотой. Тэрэ хабтагай эндэхи технологическа линии дээрэ бүтээн гаргагдахаар хараалагдаагүй юм. Гэбэшье, цехэй уралан нарижуулагшад—слесарь Ю. Ф. Иванов, электро-хабсаргагшадай бригадир М. Л. Климов гэгшэд үйлэдбэриие шэнэлхэ арга олоhон байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
«Байгалай галнууд» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Манай заводой хүдэлмэришэд Яруунын районой ажахынуудые шефтээ абаhаар униизй юм. Заводоймнай дирекци, партком, профсоюзай ба комсомолой комитедүүд эндэхи партиин райком ба районо Советэй гүйсэдкомтой хамта шефскэ туhаламжын бүхы хүдэлмэриин холын хараата түсэб табидаг заншалтай юм. Энэнь хүдэлмэришэн анги ба таряашадай эбдэршэгүй хани барисаа бэхижүүлхэ гол зорилготой.

Заводой коллектив ганцал хабарай тарилгын, тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряалгын үедэ хүдөө нютаг руу хүдэлмэришэдые эльгээжэ, туhаламжа хүргэдэг бэшэ, харин социальна ба соёлой хүргэлтэдэ ехэ анхарал табидаг байна. Мүнөө үедэ заводой хүсөөр Гүндэ тосхондо спортын залтай, соёлой байшан, hүргуули баригдана. Озёрнын ашагта малтамалнуудые шанаржуулгын комбинадай барилгын эхилжэ байhан мүнөө үедэ шефскэ туhаламжа ехэ удха шанартай. Мүн тиихэдэ Витим тосхондо шэнэ клуб, бэшэ колхозуудта байрын гэрнүүд, амаралтын байшан гэхэ мэтэ олон барилга хэгдэнэ.

ЛВРЗ-гэй худэлмэришэд болон Яруунын районой ажалшад хамтадаа ажалай түрүүшүүлэй слёт, үргасын hайндэр үнгэргэдэг hайн hайхан ёhо заншалтай болонхой. Түрүүшүүлэй слёт дээрэ худэлмэришэд болон районой таряашад, малшад бэе бэеынгээ ажалтай, амжалтануудтай танилсадаг юм. Энэ хадаа худэлмэришэд болон таряашадай бата нэгэдэлые бэхижүүлhэн партиимнай ленинскэ политикын илан мандаhые гэршэлнэ.

Мүн дээрэ дурсагдагша түсэбэй ёhоор, заводойхид тусхай агитбригада эмхидхэжэ, худөө нютагуудта лекци уншадаг, концертнүүдые табидаг. Заводой коллектив худөөгэй ажалшадай амаралтын байшанда, үхибүүдтэнь — пионерэй лагерьта амарха талаар туhална.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, заводой захиргаан, партком шефтээ абаhан Яруунын районой худөө ажахые хүргөөхэ талаар ехэ оролдолго гаргана.

А. ЛУБСАНОВ,
ЛВРЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо.

hАЙН ШАНАРТАЙГААР

Хамнинин совхозой гурбадахи Бүргын отделениде худөө ажахын техникэ заhабарилха худэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Тэрэниие тус отделениин тракторна бригадын бригадир Александр Гомбоев хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэр газар элдүүрилхэ, таряа тариха техникэеэ богони болзорто, hайн шанартайгаар заhабарилхаар хараална. hаяхан үнгэрhэн механизаторнуудай суглаан дээрэ трактор, машина заhабарилгые шэнэ жэл болотор дүүргэхэ гэhэн социалис уялга баталан абаа. Мүн техникэ заhабарилагшадай ажалай түлөөhыень ойлгуулжа үгөө. Ажалдаа шалгарhан түрүүшүүлдэ вымпел болон мүнгэн шан барюулагдажа байха юм.

Нигэжэ отделениин механизаторнууд энэ харюусалгатай худэлмэрээ жэншэдгүй hайнаар бүтээхын хойноhоо оролдоно.

С. ЦЫБЕНОВ,
худөө бэшэгшэ.

Улаан-Үдын шэлэй заводто А. Ф. Фабричев худэлжэ эхилhээр тушаад жэл боложо ябана. Тэрэ эндэ шэл шанагшаар худэлхэ зуураа халаан бүрнингөө даабарние хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг халаан үдэр бүри найман мянган кубометр шэл арадай ажахын барилганууда эльгээлсэнэ гээшэ.

Ажалай баян дүршэлтэй болоhон Анатолий Федорович залуушуулые hурган хүмүүжүүлхэ асуудалда хододоо анхаралаа хандуулжа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник, завод соогоо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлhэн А. Ф. Фабричев.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

КПСС-эй XXVI съездын шийдхэдэринүүдые бэелүүлхын төлөө

ЗАЛУУ ҮЕТЭН—ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН

КПСС-эй XXVI съезд асари ехэ зорилгонуудые тодорхойлһон, тэдэнние хүсэндэнь хүргэхэ арга зааһан байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада манай нарин сэмбын комбинадай коллективэй бэелүүлхэ зорилго нилээд ехэ гэшэ. Энэ хугаасаада үйлэдбэриин хэмжээн 6,4 процент ургаха зэргэтэй. Тиихэтэй хамта ажалай бүтээсэ 1,6 процентээр дээшэлхэ юм.

Коллективэй үмэнэ табигдаһан зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ предприятиин комсомолшууд болон залуушуул хубитаяа ехээр оруулха уялгатай. Тодорхойлон хэлэхэдэ, манай комбинадые комсомол-залуушуулай коллектив гэжэ дэмы хэлсэдэгүй бшуу. Үйлэдбэриин участогууд дээрэ, оньһон түхеэрэлгэнүүд дээрэ хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй гурбанайнь хоёр хүбн иматтал комсомолшууд, залуушуул болоно.

Тэдэнэй бэлиг шадабариһаа, эрмэлзэл ороолдоһоо, эршэ шангатай габшагай ажалһаа коллективэй ерээдүйн амжалта ехээр дулдыдаха байна. Энэ мэдээжэ асуудал. Иимэ байдал тогтоохо, эдэбхи үүсхэл бадаргаха хэрэгтэ социалис мүрысөөн элсүүлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Ушар тиимэһээ комсомол-залуушуулай коллективүүдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэниие хүтэлбэрилхэ асуудалда комбинадай дирекци, партком, профсоюзай комитет, ВЛКСМ-эй комитет саг үргэлжын ехэ анхарал хандуулжа байдаг шуу.

Мүрысөөнэйл охин соогуур залуу үетэнэй ажалай эршэ, эдэбхи хэшээл бадаруулмаар шэнэ маяг түхэлтэй, аша үрөөр ехэ баймаар хүдэлөөнүүд мүндэлдэг байна. Ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын толотомо жэшээ дэлгэрнэ, ажалай эрхимэй эрхим бүтээсэ туйлагдана. Тиигээдшье комбинадай олонхи залуушуул дээшэлүүлэгдэһэн хүшэрхэн социалис уялгануудые абанхай. «Түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй даабарине СССР-эй Конституциин табан жэлэй ойдо дүүргэхэ» гэһэн уряа доро эдэ үндэр уялганууд абтанхай.

Иимэл гол зорилготойгоор, жэшээнь, З. Аносовагай даадаг комсомол-залуушуулай бригадын коллектив ажаллана. Тус бригада 1981 оной түсэбтэ даабарине октябрийн 5-да дүүргээ һэн. Мүнөө үедэ энэ бригадын гэшүүд жэлэй даабариһаа гадуур 172 тонно нооһо угаагаад байна. Даабарияа заагдаһан болзорһоо уридшалан дүүргэдэг залуу хүдэлмэришэд эндэ олон.

Евгений Пыкинэй толгойлдог нооһо һамиан уридаг аппарадай операторнуудай бригада КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллективгэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй юм. Тус коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарине, дүй дүршэлые хараада абаагүйдэ аргагүй. Комбинадта абтаһаар жэл болоодуй хубүүд, басагадай дунда тусхай гуримаар мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэнэ. Тэдэнэр «Эрхим залуу хүдэлмэришэн» гэһэн үндэтэ нэрэ солодо хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Тиихэдэ жэлһээ гурбан жэл хүрэтэр хүдэлжэ байгшад «Алтан гарта мастер» гэһэн нэрэ зэргын түлөө мүрысэн ажаллана.

Иимэ бүлэгүүд хоорондын илгаа баримталагдаха ёһотойшье. Предприятида һая орожо, ажалай дүршэлдэ дадаагүй, түхеэрэлгын оньһые хүсэд мэдэхэ болоодуй залуушуулда ондоогоор хандаха шухала. Удаан жэлдэ комбинадай үйлэдбэри дээрэ ажаллажа, баяи дүршэлтэй болоһон хүнүүдтэй тэдэнэр яагаад тэнцэбэ гээшэб. Гэбэшье залуу һаһанайнгаа туулэг дунда, оюун бэлигэйнгээ бурьялжа байһан үедэ ажалайнгаа намтар эхилэгшэд удангуй шууд замда гараадхина гэжэ хэлэлтэй.

Ажалдаа шалгарагшадай, коллективэйнгээ нинтый ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадагшадай аша габьяае Эхэ ороноймнай, ВЛКСМ-эй ЦК-гай үндэрөөр сэгнэдэгынь мэдээжэ гээшэ. Жэшээнь, буд нэхэгшэ Т. Новолодская, нооһо илгагша Г. Серкова гэгшэд Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаа һэн. Нооһо эзэргшэд Л. Бутылова, Н. Овчинникова, нооһо илгагшад Г. Кожевикова, Г. Серкова ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй Хүндэлэлэй грамотада хүртэнхэй. «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэһэн алтан, мүнгэн, бронзо тэмдэгүүд манай комбинадай ВЛКСМ-эй 46 гэшүүдтэ олгогдонхой. Эдэнэр, мүн бусад залуу үүсхэлшэд, габшагайшуул энэ коллективэй омогорхол гээшэл даа.

Комбинадай комсомолой организаци хадаа ооһэдынгоо дундаһаа Буряадай комсомолой шангай лауреадые хүмүүжүүлэн дэгжэгээ. Б. Аюшиевагай даадаг нооһо илгагшадай комсомол-залуушуулай бригада нимэ үндэрөөр солоёо дуудуулха зол хубитай байгаа бшуу. Манай организацйда хүмүүжэнэ, нэрэ солоёо мүнхэлһэн хоёр комсомолшууд ВЛКСМ-эй XVII ба XVIII съезднүүдэй делегат байгаа. Эдэ хэн бэ гэбэл, нооһо угаагша Н. Протопопова, нооһо илгагша Б. Аюшиева гэгшэд болоно.

Ажабайдал гээшэмнай гайхалтай түргэнөөр үрагшаа дабшана. Комбинадай комсомолшууд, бүгэдэ залуушуул ВЛКСМ-эй XIX съездые нэрэтэй солотойгоор, ажалдаашье, нинтынгээ ажабайдалдашье амжалтатайгаар угтахын тула ехэ бэлэдхэл хэжэ байна. Энэ бэлэдхэл хадаа комсомолец бүхэнэй, эхин организаци бүхэнэй хүсэл эрмэлзэлые, эдэбхи үүсхэлые, ажалай абьяасые шалгаха ехэ удха шанартай харалга болохо зэргэтэй. Энэ харалгые эрхимээр дабаха гээшэ комбинадай комсомолшуудай мүнөөдэрэй үндэһэн шухала хэрэгынь болоно. Энэ харалга хадаа КПСС-эй XXVI съездын шийдхэбринүүдые бэелүүлхэ тэмсэлдэ хэр зэргээр хубитаяа оруулжа байһые тодорхойлхо шалгалта болохо байна бшуу.

Ю. БОГОМОЛОВ.

Улаан-Удэ.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ
Тоосоон ба нүнгалта

БОДОТО ХЭРЭГЭЭРЭЭ ХАРЮУЛХА

Районой бүхы промышленна продукциин 43 процентые Шэнэ Бэрээнэй гол завод үгэдэг юм. Эндэ бүхыдөө 16 түхэлэй продукци үйлэдбэрилэгдэнэ. Жэл соо 22,5 мянган прицеп, 1800 автомобиль, автомобилиин 3,5 мянган двигатель, 100 трактор, тэрэнэй 150 двигатель болон бусадшье оньһон түхеэрэлгэ бүтээн гаргагдана.

Тус заводто хоёр мянга гаран хүдэлмэришэн хүдэлдэг. Тэдэнэр профсоюзай 48 бүлэг болон цеховой арбан организацинуудта хубааранхай. Тиимэһээ һаяхан эндэ үнгэргэгдэһэн профсоюзай конференциин хүн бүхэнэй анхарал татаһаниинь ойлгосотой.

Энэ конференци дээрэ элидхэл хэһэн завкомой түрүүлэгшэ В. В. Жерлов гол анхаралаа коллективэй үйлэдбэриин ажал ябуулгада, социалис мүрысөө эмхидхэгдэдэ хандуулаа. Олонхи хүдэлмэришэдынь социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Жэшээнь, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабарине гурбан жэл соо дүүргэхэ гэһэн слесарь И. С. Корытовай үүсхэл олоной дунда ехэтэ һайшаагдажа, халуунаар дэмжэгдээ. Мүнөө тэрэ өөрөө 1983 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Социалис мүрысөөнэй үүргэ дээшэлүүлхэ талаар завком нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Мүрысөөнэй дүн түргэн, саг болзор соогоо согсологдоно.

Гэбэшье тус заводойхид бүхы хүдэлмэрисэ нэгэ тэгшээр ябуулжа, тогтууритай дүн түйладаг болоогүй байһаар. Зарим үедэ һарын даабари дүүргэгдэнэгүй. Энэ хадаа түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ һаад ушаруулна. Тодорхойлходо, сентябрь һарада 700 мянган түхэригэй продукци дутуу гаргагдаа.

Конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд бии байгаа дутагдалнуудые шүүмжэлхы ёһоор хаража, тэдээндэ харюу олохые оролдоһон байгаа. «Хажуудаа нэгэшье гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн үряа ажалша коллективүүдтэ үшөө үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ онол арга болохо бригадна подряд гүйсэд һайнаар хэрэглэгдэдэггүй байна. Мүнөө үедэ гол үйлэдбэри дээрэ энэ онол аргаар ороидоол 18 бригада ажаллана. Зүгөөр энэ арга бэшэшье бригаданнуудта хэрэглэхэ боломжо бии юм. Тиихэдэ ямаршье шалгагаангүйгөөр ажалдаа гарахагүй, архидаха ушар үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдые профсоюзай цеховой комитедууд хаража, мэдэжэ байгаад, эрид шуу хэмжээ абанагүй.

Ажалай журам хүруулагшад түрэл коллехойшо татахаһаа гаргарим залуушуулда мүшээ харуулжа, тэдэнд руу харгыда оруулна. Сугт хүдэлдэг нүхэдөө риальна талааршье хоо на бшуу. Түсэб дүүргүй үлэшэнэ. Эндэнээ тэ түлбэри абтагдана. Энэл ушарһаа хүдэлмэдые урмашуулгада лагдаһан мүнгэн оройдоол багахан хубитэнэ.

Тэрэшэлэн ажалай эдбэгшэд өхэнхидээ муутай юумэ бүтээдэг. гаяа К-700 түхэлэй нуудай двигательнүүдгаар заһабарилагдана. эдэнэй тоодо автомодвигательнүүдшье бии даа. Теэд иимэ мүүтабарилга хэһэн нэгэшьдэ яла тохогдоогүй юм. Гэбэшье завкомой дани дээрэ тоосоото шанарай асуудал нь харагдаагүй байна. Үгэ һэн экономист Г. П. ников, тепловозой маш И. А. Зоркальцев болсад энэ асуудалда го харалаа хандуулаа.

Мүн журам хазагайладагай нэгэ шалтагаа хэлэ эмхидхэл, ажалай байдал муу гээд тэмдэг. Мүнөө үедэ заводгэшье цех ажалай һаһалаар һайрхаха ар Үдэр ошохо бүри газар тэржэ байна. Теэд олхүүдтэ сонхынь шэлхэй, байдалынь задагаа. Энэ ушарһаа олнүүд хүйтэ абана гэжэ Л. Н. Бобошкина шэн хэлэв.

Үнгэрһэн жэлдэ хүридэ абтаһан 499 хүнбанайнь нэгэ хүби ажагаража ошонхой. Толонхинь ажалай эрдалай мууһаа ондоо ябаһан байна. Заводто хидээ залуушуул хүдТэдэнэр хамтын гэртэдаг юм. Эндэ одоошьриитай болгохоор саг гээд И. К. Афанасьев дүүлбэ. Таһалга соонь сэбэр сахигданагүй, столынь эбдэрхэй.

Тэрэшэлэн үгэ хэлхудалдаа наймаанай мүһые тэмдэглээ. Хүдэшэд хилээмэ, һу абан түлөө нилээд ехэ хүриингөө саг гээнэ. Хүдэ наймаас эмхидхэхэ олон түрүү, шэнэ арбин ха юм. Теэд тэдэ эндэ хэрэглэгдэнэгүй шэб?

Конференци дээрэ һанамжа, дурадхал, жэлхы ажаглалтануудхилдуулан, завком тажатай хэмжээнүүдые бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. ТУМАН.

Загарайн район.

БАМ

3. МЕЛИОРАТИВНА БАРИЛГА ҮРГЭДХЭХЭ

Хэрбээ Буряад оронойнгоо карта анхаралтайгаар харабал, Баргажанай голдо оршодог Баргажанай, Хурамхаанай районууд хойто зүгһоо Хойто-Байгалай районтой, зүүн тээһээ Баунтын районтой хүршэ байдаг. Нигээд ерэхэдээ Баргажанай, Хурамхаанай районууд географическа талаараашье Хойто-Байгалай территориально-үйлэдбэриин комплексдо заатагүй нэгэ хубинь боложо орохо зэргэтэй.

Хойто-Байгалай территориально-үйлэдбэриин комплексдо гол хубинь боложо орохо Баргажанай голдо оршодог хоёр райондо хүдөө ажахынь үйлэдбэри яһала үргэнөөр хүгжөөгдэнхэй. БАМ шадархи бусад районуудта орходоо, эндэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэдэ таарамжатай гэшэ. Тиихэдэ мүнөө үедэ Баргажанай, Хурамхаанай районуудта үйлэдбэрилэгдэдэг ниитын болон хубиин ажахын продукци нютагайнь хүн зониие гүйсэд хангахаһаа гадна зарим хубинь республикын бусад районуудта абаашагдана. Хожом хойшодоо Баргажанай, Хурамхаанай районуудта хүн зон тиимэ олоороо ажаһуухаяа ерэхэдүйгөөр хүлеэгдэнэ. Мүн эндэ адууһа малайнь, газар, тарялангайнь ашаг үрэ үшөөл багa байна. Саашадаа холын хараата программын бэелүүлэгдэхэдэ, хүдөө ажахын продуктнууд жэшээлэшэгүй ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ ушартай. Иигээд ерэхэдээ эндэ хүдөө ажахын продуктнуудые саашадань улам ехээр үйлэдбэрилхэдөө иматтал Хойто-Байгалай территориально-үйлэдбэриин комплексын хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха гол зорилготой болохо юм.

Мүнөө уридшалан шэнжэлжэ харахадамнай, Баргажанай голдохи газар дайда шэнээр бүрилдэжэ байһан Хойто-Байгалай ТПК-гай хүн зониие ерээдүйдэ һүөөр, хартаабха, овощ болон бусад эдеэ хоолоор хангаха гол баазань болохо эргэтэй. Баргажанай голой хоёр районие ойрын сагта Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин барилгын болон байгаалиинь баялигые ашаглаха зонодо, Хойто-Байгалай территориально-үйлэдбэриин комплексын таһаршагүй хубинь мэтээр оруулаагүйдэ аргагүй юм. Гансал иимэ арга боломжоор Баргажанай, Хурамхаанай районуудай колхоз, совхозуудай хүдөө ажахые тон тургэнөөр томодхожо мэргэжүүлхэ шухала олон асуудалнууд богони болзорто шиидхэгдэхэ байна. Тиигэжэ нэн түрүүлэн хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ эндэхи газараа һайнаар ашаглажа, БАМ-ай барилгашадые эдеэ хоолоор түргэн болзорто хангажа ажахалха аргатай болохо юм. Баргажанай голдохи хоёр райсндол адли БАМ-ай зонын хүн зониие хүдөө ажахын продуктнуудаар хангажа шадаха гүйсэд аргатай газар дайда Байгал-Амарай магистралиин бүхы баруун участогта байхагүй. Эндэ байгаалиингаа, сагай уларилай болон экономическа талаараа яһала таарамжатай юм.

Баргажанай, Хурамхаанай, районуудай колхоз, совхозууд мүнөө 80 мянга шахуу гектар газар эзэлдүүрилнэ. Тиихэдэ 130 мянган гектар сабшалан, бэлшээритэй. Баргажанай голдохи сагай уларил Хойто-Байгалай, Баунтын райондо орходоо жэшээлэшэгүй дулаан байдаг. Эндэ дулаан, хюруугай унадаггүй сагынь 80—115 үдэр болодог, тиин таримал болон бусад үргамалнуудай ургаха хаһа 140 — 150 үдэрэй туршада үргэлжэлдэг, мүн жэлдээ дунда зэргээр 200—250 миллиметр шиг нойтон ородог байха юм. Буряад орондо таригдадаг хүдөө ажахын бүхы үргамалнууд Баргажанай, Хурамхаанай районуудта ургадаг гээшэ. Тэрэшэлэн дурсагдагша районуудта мелиорациин хүсөөр һайжаруулагдаха газарайнь хэмжээн 166 мянган гектарта нэмжынхэй гэхэ гү, али республика дотор ундалуулагдаха аргатай бүхы газарай 26 процентынь эзэлнэ. Мүнөө үедэ мелиорациин хүсөөр һайжаруулагдахаар газарай гурбанай хоёр хубиинь колхоз, совхозууд ашаглана. Эдэ бүхы тоо, баримтанууд юу элируулнэб гэхэдэ, хүдөө ажахын эндэхи предприятинуудай эдеэ хоолой продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ дүүрэн арга боломожотой байһыень гэршэлнэ.

Уридшалан шэнжэлхэдэ, Баргажанай голдо хүдөө ажахын һалбаринуудые ажахынууд хоорондын хамжаанай үндэһэ һуури дээрэ мэргэжүүлэд, саашадань үйлэдбэриинь улам томодхоод байбал, Хойто-Байгалай ТПК-гай эрилтые Баргажанай, Хурамхаанай районууд хартаабхаар, овощоор, һүөөр гүйсэд хангажа боломорбайна. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ программын гол шэглэл эндэ юуб гэбэл, мелиораци хэгдэһэн газараа саашадаа улам үргэнөөр ашаглаха болоно. Ушарынь хадаа Баргажан голой газар дайда республикымнай диилэнхи таряаландал адли һалхинһаа ехээр муудадаг гээшэ. Энээниие нютагай хүн зон һайн мэдэдэг байһандаа, бүри урда сагһаа эхилжэ сагай уларилай бэрхэшээлтэй эрид тэмсэдэг бэлэй. Тэдэнэр илангаяа уһалжа, тогтууритай баян ургаса хүряадаг байһан юм. Мүнөөшье эндэхи хүн зон сабшалан, тарялангаа уһалха хүдэлмэрине онсо шухалада тоолоно. Хэрбээ Улан, Шитханаар ошобол, арбан долоодохи, арбан наймадахи зуун жэлдэ баригдаһан тон юрын уһалуурин системэнүүдэй бүрин бүтэн үлэһыень харахат. Тэрэ холын үе сагай таряашад нимэ аргаар ороохо тарялнай баян ургаса суглуулжа абадаг байгаа бшуу.

Баргажан голой ажахынууд гушаад оной үеэр газартаа үргэнөөр мелиораци хэжэ эхилһэн юм. Илангаяа тэрэл үеэр (1930-аад онуудта эгээл томо гэжэ тоологдодог байһан) Харалигай, Хүшэгээрэй, Галтайн, Түнгээнэй, Алешкинэй уһалуурин һубаг, ханаабуудай шэнээр баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа бэлэй. Мүнөө Баргажанай голой колхозууд, совхозууд уһалагдадаг газарайнгаа хэмжээгээр республика дотороо түрүү һуурин-нуудай нэгые эзэлнэ. Эндэхи уһалуурин системэнүүдэй диилэнхи хубинь хүсэд инженернэ бэшээр баригдажа, эхиндээ уһа залаха түхеэрэлгэгүйдөө дүүрэн хүсэндөө ашаглагдаагүйшье һаа, тэрэл уһалһаниинь яһала аша үрэтэй байгаа ха юм. Жэшээлбэл, олохон жэлэй туршада Һахалиин совхоз гектарай 300 центнер овощ, 400 центнер хүрэтэр корнеплодуудые ургуулжа хуряана. Тиихэдэ Баргажанай совхоз уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһоо 35, мүн дээшэшье центнер үбһэ абажа шадана.

Уһалагдадаг газарай үшөөшье ехэ хүсэтэй байһыень ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин научна подразделениин туршалгын пунктын хэһэн шэнжэлгэнүүд элеэр гэршэлээ. Жэшээлбэл, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эзэлдэг газар нютагта Буряадай хүдөө ажахын эрдэмшэнжэлгын институдай тэжээл үйлэдбэрилхэ таһагай хэһэн туршалгануудай дүнгүүдые зэргэсүүлэн хараханда, уһалагдадаг газарта таригдаһан тэжээлэй ургамалнуудай ургаса ундалуулагдаагүй полинхидо орходоо 8—10 дахин дээшээ байгаа ха юм.

Баргажанай голой хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлэн хүгжөөхэ холын хараата зорилгонуудые тодорхойлходоо, нэн түрүүлэн газартаа мелиораци хэхэ гэһэн сэхэ заабари эдэ бүхы туршалгын болон нютагай таряашадай туйлаһан дүнгүүд элишэлжэ үгэнэ. Хэрбээ мүнөө үедэ хахалагдадаг арбан гектар бүхэнэй нэгэниинь уһалагдадаг байбал, хожом хойшодоо энэнь эрид хубилгагдажа, ундалуулагдадаг поли үргэдхэгдэхэ зэргэтэй. Эгээл энэ талаараа Баргажанай голдо хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудал онсо анхарал татана бшуу.

Баргажанай голой хоёр райондо мелиорациин хүсөөр һайжаруулагдаха газарай хэмжээн туйлай ехэ гэжэ урид тэмдэглээ һэмди. Гэбэшье энэ программые бэелүүлгэдэ горитой ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдажа, эрдэмшэнжэлгын, проект зохёолгын ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Эдэ ажалнай манай һанаашаар түргэн болзорто бэелүүлэгдэхэгүй байна. Тиимэһээ түрүүлэн бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэдээ, үни үрдын сагта баригдаһан, мүнөө хуушаржа хэрэглэгдэхээ болижо байһан уһалууриниь һубаг, ханаабуудые шэнэдхэн һэльбэжэ ашаглаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалха, бэелүүлхэ хэрэгтэй. Мүнөө мэргэжэлтэдэй тэмдэглэнэнэй ёһоор, уһалагдадаг 20 мянган гектарай 14 мянган гектарынь таһалгаяагүй ундалуулагдана. Зүгөөр «Востоксибгипрозем» институдай Буряадай филиалай һанамжаар эдэ тоо, баримтанууд дээшэлүүлэгдэнхэй байна. Мүнөө абажа хараханда, һаяхан баригдажа ашаглагдаһан Харалигай уһалуурин һубаг, ханаабуудай дэргэдэхи сабшалан, поли болон хэдэн олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээриһээ ондоо газар таһалгаяагүй ундалуулагданагүй бшуу. Иигээд ерэхэдээ 12 мянган гектар шахуу газарай уһалуурин системэ шэнэдхэн заһабарилагдаха болоно. Энэ асуудал бүри 1977 ондо, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин бүлэг научна-хүдэлмэрилэгшэдэй Баргажанай голдо ерэжэ, тусхай шэнжэлгэнүүдые хэһэнэй удаа табигдаа бэлэй. Тэрэ үедэ хүдөө ажахын болон түсэблэлгын органуудта зорюулжа бэлдэгдэһэн элидхэл дотор арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр бии байгаа уһалуурин һубаг, ханаабуудые заһабарилжа, шэнэлжэ дүүргэхэ гэһэн зорилго тодорхойлогдоо һэн. Теэд мүнөө шэнэдхэн заһабарилха хүдэлмэринь тон аалярлах ябуулагдажа, хараалһан болзортоо бэелүүлэгдэнэгүй, удаадахи хэрэгжэлхэнь элитэ хаш.

Шэнэ мелиоративна барилга тушаа хэлэбэл иимэ. Ойрын сагта түрүүлэн. Хурамхаанай уһалуурин-хатаалгын системэ баригдажа, Хүнтэйн захагүй дайда ашаглагдаха болоно. Тодорхойлбол, Хүнтэйн уһалуурин системэ баригдажа захалха юм. Энэ хоёр системэ барилгын проектые «Южгипроводхоз» институт зохёон бэлдэжэ байнхай.

Хүнтэйн уһалуурин системэ Баргажанай, Хурамхаанай райснуудай арбан ажахын газар дээгүүр татагдажа, Зүүн ба Баруун Хүнтэйн 34 мянган гектар газар уһалха байна.

Хүнтэйн уһалуурин системэ бариха тухай хэлсэгдэһээр үнихэнэй. Ушарынь хадаа олохон жэлэй туршада эндэ нэмжыһэн таряалангай хүрьһэн һалхинда үлеэлгэжэ, түргэнөөр муудажа, элһэндэ дарагдажа байнхай. Энэ аюулта байдалые зогсоохын, усадхахын тула Хүнтэйдэ агротехническэ хэмжээнүүдһээ гадна уһан заабол хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ Хурамхаанай намаг ашаглагданагүй. Хэрбээ энэ намагые урид хатаагаад, һүүлээрнь уһалагдадаг болгобол, хүдөө ажахыда ехэ туһатай байха. Уридшалан шэнжэлжэ харахада, Хурамхаанай уһалуурин-хатаалгын системыг барилгын түрүүшын ээлжээн 6—7 мянган гектарта нэмжыхэ юм. Иигэжэ гурбан ажахын — Аргатын, Хурамхаанай совхозой, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хараата газар дээрэхи намаг хатаагдажа захалха байна. Бүхы дээрээ Хүнтэйн уһалуурин системын, Хурамхаанай уһалуурин-хатаалгын системэнүүдэй түрүүшын ээлжэнүүдэй ашаглагдахада, Баргажанай голдо уһалагдадаг газарай хэмжээн 26 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, дүн хамта 45—46 мянган гектар болохо юм.

Баргажан голой газарые мелиорациин хүсөөр һайжаруулха үргэн программа бэелүүлхэдэ туйлай ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдахаһаа гадна, барилгын төмө база хэрэгтэй. Мүнөө үедэ эндэ РСФСР-эй Уһанай ажахын министерствын оньһожоруулагдамал нүүдэл хоёр колонно ажаллана. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада тус колоннонууд 10 миллион шахуу тухэригэй ажал хэһэн байгаа. Хэрбээ урид хараалагдаһан түсэбэй ёһоор эдэ подразделенинүүд жэлдээ 13—15 миллион тухэригэй хүдэлмэри бүтээхэ ёһотой юм.

Энэ табан жэлэй туршада Баргажанай голдо мелиоративна барилга хэхэ үйлэдбэриин база түргэнөөр хүгжөөжэ, саашадаа «Баргузинводстрой» трест байгуулхаар хараалха зэргэтэй. Иигэжэ энэ арбан жэлдэ уһалагдадаг тазараа үргэдхоод, тэндээ хартаабха, овощ, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тариха болоно. Тусхайлбал, түргэн гүтажа, шанараа алдадаг продуктнуудаар Баргажанай голдо ажаһуугшадые. Мүн БАМ-ай забайкальска участогай хүн зониие ойрын сагта гүйсэд хангадаг болохын тула эдэ бүхы ажал ябуулагдаха болоно бшуу.

Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин забайкальска участогай эдеэ хоолой программые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула колхоз, совхозуудайнь уһалагдадаг газарые үргэдхэхын хажуугаар, үйлэдбэреэ мэргэжүүлжэ, үргэн хамжаанай үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриинь саашадань томодхохо тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол (1976 он) дотор элирхэйлэгдээ юм. Энээн тухай удаадахи статья соохоо мэдэжэ абахада болохо.

А. ДЕРИГЛАЗОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын ноябрин 24, 26-най номернуудта).

4-дэхи разрядай токарь Владимир Устийович Корчевский Ленинэй орденто Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой механическа цехтэ үни удаанай хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болонхой. Тэрэ мүнео 5 станок дээрэ нэгэ доро ажаллажа, түсэбөө 120 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Корчевский.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ ХҮН

ЗУНАЙ ааяма халуунай үе һэн. Үдэ багта наран улам шангаар шаража, газаа аргагүй бүгшэм халуун болохоодоль, оршон тойрон амиды амитанайшье дутэ нааша байхаар бэшэ болошоно. Гансал һоно батагаанаанай һинганаха абяан лэ дуулдана.

Мөөрөөшын голой шугы бургаһанай захада хүхэ үнгэтэй вагон-гэр тэбхын харагдаба. Эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнэй, досоонь хон-жэн, нэгэшье хүн харагдабагүй.

— Эдэшни нишэ угы гээшэ гү даа. Голойнгоо эхин руу сабшана ха юм. — гэжэ мантай суг ябаһан сомоной Совсдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Роза Бимбаевна Будаева тайлбарилба.

Үнэхөөрөошье, саашаа холошье ябаагүй байтарнай шугыгаа зубшан, һуриннүүд удаа дараалан жэрьидэжэ эхилбэ. Теэд хүнүүдэй ажаллажа байхань харагдабагүй. Гансал шугы бургаһанай саагуур урдажа байһан голой шааяхань лэ соностоно. Теэд уданшьегүй бургаһанай һүүдэртэ удынгөө хоол барижа байһан хүнүүдтэ дүтэлжэ ерэбэбди.

— Үбһэшэдэй эвеное даагша Бато-Очир Дашиевичтай танилсагты. Энэ нүхэр таптай уулзахаяа ерээ, — гэжэ суттаа ябаһан Роза Бимбаевна хэлэбэ.

Тэндэ һуужа байһан бэсэр үндэршэг, наранда хүрилшэһэн шарайтай, хүнгэн сарюун наһажаал хүн тургэхэнөөр бодожо, бидэнэй хажууда ерэбэ. Ажабайдалай ехэ зам гаталһан, жаран зургаатай болотороо ажалай халуун хүйтэниие нилээд үзэһэн энэ хүнэй нюур шарайда үндэр наһанай шэнжэ оройдоошье үзэгдэбэгүй.

Бато-Очир Дашиевичай ажалайнгаа намтар хооржэ һуухыень шагнахадаа, эгээл мүндэлһэн шэнэ засагай шэнжые тэрэ зүрхэндөө ехэл дутоор ойлгожо, үзэг бэшэг мэдэхэ хүсэлэнтэй нютаггаа нээгдэнэн эхин һургуулида ороһон байна. Тэрэнээ дүүргэмсээрээ Сүбэгтын долоон класс дүүргээд, нютаггаа элдэбын ажалда хүдэлбэ. Һүүлдэнь Хяагтын багшанарай училищида заочноор һуралсаба. 1939 ондо тэрэнээ дүүргэжэ, Хяагтын-Эхинэй эхин һургуулида багшаар хүдэлхоор ороо һэн. Эгээл энэ үедэ тэрэ үхибүүдтэ хэшээл үнгэргэхынгөө хажуугаар залуушуулай дунда тэгээрэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулаа. Мүн үзэг бэшэг мэдэхэгүй зондо хэшээл хэдэг болобо. Иигэжэ ажаллажа байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, Бато-Очир Ванчиков түрэн түрээ, газар, уһаяа, гал гуламтаяа, гэр бүлээ хамгаалхаяа уялгата албандаа мордоо һэн. Тэрэнэй дайшалхы харгы зам 1941 оной декабрьһаа эхилһэн юм. Түрүүн Сретенскын ябаган-сэрэгэй училищида 6 һарын туршада һураад, баруун тээшээ Курска область руу ябаа һэн.

Б-О. Д. Ванчиков 2-дохи Украниска фронтын 93-дахи гвардейскэ дивизиин бүридэлдэ орожо, политическэ хүмүүжүүлгын талаар ротын командирай орлогшоор дайшалхы намтараа эхилбэ. Дайнай үедэ нимэ хүдэлмэрини удха шанар хэндэшье мэдээжэ. Тэрэ сэрэгшэдтээ хамта дайсадтай эрэлхэг зоригтойгоор тулалдадаг байгаа. Тэдэнэйнгээ дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хэдэг һэн. Иигэжэ Харьков, Кривой Рог хотонуудые дайсадһаа сүлөөлэлсэһэн байна. Тэрэ Харьков хото сүлөөлэлсэхэдөө хоёр дахин хүндоор шархатаа. Гурбадахиа Кривой Рог шадар шархатаба. 1944 ондо Бато-Очир Дашиевич түрэлэн нютаггаа хоёр таяг тулаһан бусажа ерээ һэн. Тэрэнэй дайшалхы намтарай баяншье һаа, тэрэ түрэлхиин даруу номгон абари зантай хадаа өөр тухайгаа, дайнда хайшан гэжэ ябаһанаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ һуудаггүй хүн байба. Теэд энэ хүнэй эрэлхэгээр, хоротойгоор дайсадтай тулалдадаг байһаниинь бүгэдэндэ элитэ. «Шэн габьяагай түлөө», «Германиие илаһанай түлөө», «Совет Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 60 жэл» гэһэн медальнууд тэрэнэй бодото гэршэ болоно бшуу.

Тэрэ нютагаа ерэһээр тээ миин һуургаагүй. Мөөшын һургуулида багша эхилһээр 1958 он болоэнэл ажалдаа хүдэлөө. Эн ажаллахал байгаа, тезд най шарханууд тэрэниие боодог болобо. Угайдахшэхэниинь хатуу болобагшалхадань ехэл хүндэщэр болоо һэн. Иин Хяагтын лесхоздо лесни хүдэлжэ эхилбэ. Энэ аже 12 жэлэй туршада хүдэл 1975 ондо наһанайнгаа ралтада гараа һэн.

Бато-Очир Дашиевичидэ гараашье һаа, т совхоздоо шадалайнгаа гээр туһалдаг юм. Зу сагта тэрэ звеное да үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ дэлмэридэ эдэбхитэйгээр баададаг байба. Б-О. Д. Л лаараа нютагайнгаа хүндэтэй. Тэрэ сомоной ведэй депутадаар һунгах юм.

Совет ороной ургажа залуу үетэниие һурган мүүжүүлжэ ябаха үедее то-Очир Ванчиков 1945 до Ленинэй партиин зэ жагсаа һэн. Тэрэ са хойшо коммунистын нэрэ зэргые арюун н наар абажа ябана.

Д

ХҮН БА ХУУЛИ

СОЦИАЛИС ЗӨӨРИ—ХАМТЫН БАЯЛИГ

...анай хүдэлмэришэд, талаараа ба интеллигенциараа ба ажалаар байгуулагдаа... ны бүхы материальна... баялигууд үргэн ниитэ... хамтын баялиг болоно. Социалис зөөри совет... гэ... ...ай ба... ...ай ...ай ...ай

УРАН ЗУРААШАДТАЙ УУЛЗАЛГА

«Театр — хүүгэдтэ ба эдиршүүлдэ» гэһэн бүхсоюзна болон бүхэроссин долоон хоногой һайндэртэй дашарамдуулан, Ц. С. Самиловай нэрэмжэтэ уран зураг ай музей оперо болон баледэй академическэ театрай фойе соо тусхай выставкэ эмхидхэһэн байна.

Мэдэжэ уран зурааша И. Старжков, залуу зураашад Б. Доржиев, Ч. Шенхоров, В. Архипов гэгшэд эдир харагшадтай уулзажа, зохёохы ажал тухайдаа хоороо.

Гадна музейдэ орожо, тэндэ эмхидхэгдэдэг выставкэнүүдтэй танилцажа байхыень эдир харагшадаа урилгабди.

Р. ЦЫДЕНОВА,
Ц. С. Самиловай нэрэмжэтэ уран зураг ай музейн научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу уран зураашад Б. Доржиев, Ч. Шенхоров, В. Архипов гэгшэд эдиршүүлэй дунда.
А. ПОНОМАРЕВОЙ фото.

ЭДИР ХАРАГШАДАЙ ҺАЙНДЭР

«Театр—үхибүүдтэ ба эдиршүүлдэ» гэжэ нэрлэгдэһэн бүхсоюзна хоёрдохи, бүхэроссин наймадахи долоон хоног Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрта һайнаар үнгэрее. Мүнөө жэлэй энэ ехэ һайндэр хадаа В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Пионернүүдэй бүхсоюзна эмхиин бии болоһоор 60 жэлэй ойн угтамжада зорюулагдаа юм.

Республикын урдаа хараха театрай зал ноябриин 24-нэй үдэр һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй байгаа һэн. Тэрэ үдэр театр соо багтажа ядатараа сугларһан үхибүүдшье һайндэрэйхеэр хубсаланхай.

Улаан-Удын һургуулинуудын долоон хоногой һайндэртэ мүн лэ һайнаар бэлдээ. Юуб гэхэдэ, удаадахи зужэгүүдтэ үхибүүд мүн лэ эдэбхитэй олоор суглардаг байгаа бшуу.

«Театр — үхибүүдтэ ба эдиршүүлдэ» гэһэн долоой хоног П. И. Чайковскиин «Евгений Онегин» гэһэн опероор нээгдээ. Юундэ? Энэ оперо хадаа хүүгэдэй ойлгохоор бэшэ орёо зохёол бэшэ гү гэжэ зарим нүхэд һанадаг, тиигэжэ асуу-һаншье ушар байха.

Агууехэ хүгжэмшын уран хургад дорогоо мүндэлһэн энэ зохёол хадаа ирагуу гоё хүгжэмөөрөө үндэр һайхан мэдэрэл түрүүлдэг юм. Энэ ехэ нүлөөндэ наһанай илгаа һаад хэдэггүй. Ородой соёл болбосоролой агуу хоёр бэлигтэн гэгдэһэн А. С. Пушкин, П. И. Чайковский үхибүүдэй зүрхэндэ ойлгосотой ааб даа.

Театрай коллективэй шэнэ зүжэгые эдир харагшад тон һайнаар уттан абаа. Ороной хүгжэмэй дэздэ һургуулинуудые һаяхан түгэсхөөд ерэһэн залуушуул «Евгений Онегиндэ» наадаһан байна. Залуу дуушэд В. Базарова Татьянын, О. Аюрова Ольгын, Л. Третьяков Ленскийн, Буряадай АССР-эй габьяата артист Б. Петюк Гремин-эй, Н. Семина Няниин партинуудые дуулаа.

Эдиршүүлые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ театрай үүргэ угаа ехэ гэжэ үнинэй мэдээжэ. Эдир харагшадайнгаа үзэл бодолые бүрилдүүлэн, һайхан сэдьхэлтэйгээр тэдэнние хүмүүжүүлхэ гээшэ бидэнэй нэн түрүүшын зорилго. Энэ зорилгомнай долоон хоногой һайндэрөөр хизаарлахагүй, саашадаашье саг үргэлжэ бэелүүлэгдэжэ байха ёһотой юм.

Е. ШКОЛЬНИК,
Ленинэй орденто гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай литературна талые дэагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: артистнууд О. Аюрова (Ольга), Л. Третьяков (Ленский) гэгшэд «Евгений Онегин» оперодо дуулажа байна.
А. ПОНОМАРЕВОЙ фото.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮДЭШЭ

Сэлэнгын районой XX партсъездэй нэрэмжэтэ колхозой залуушуул һонирхолтой үдэшэ үнгэргэбэ. Энэ удаа тэдэнэр үдэшэдөө Монголой Арадай Республикын мүнөө Ноёхондо хүдөө ажахын практика гаража байһан сасуутанаа урилгаа байна. Үдэшэ эмхидхэгшэд багахан концерт бэлдээ. Тэрээнэйнь программада монгол дуунууд оруулагдаһан байгаа. Хилын саанаһаа ерэһэн айлшад зүрхөө ханан концертые шагнаһан, мүн өөһэдөө монгол дуунуудые дуулажа үгэһэн байна.

Айлшаар урилгаа монгол нүхэдтөө ноёхонойхид гарай бэлэгүудые барюулаа. Концертын һүүлээр тэдэнэр хамта хатар наада, аттракцион, викторина эмхидхэжэ, хүхюутэйгээр сагаа үнгэргэбэ.

ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүд Банр Лумбунов, Олег Васильев, Василий Болхоев, Должидма Санжиева гэгшэд энэ үдэшые эмхидхэжэ, зохидоор үнгэргэжэ, нүхэдөө, айлшадаа баярлуулаа.

Манай корр.

Хүгжэмэй һургуулиин 10 жэл

Ивалгада хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин анхан нэгдэлээр, 10 жэлэй ой һаяхан тэмдэглэгдэбэ. Түрүүшын шабшар байһан хүнүүд, эндэ багшалһан нүхэд, түрэлхид, олонитын, түлөөлэгшэд ойн баярай суглаандa уригдаа.

Һургуулиин директор Гульзира Агалямовна Богоманшина баярай суглаае нээжэ, хүгжэмэй һургуулиин ажал ябуулга тухай хөөрөө. Ивалгын хүгжэмэй һургуулиин концертнэ бүлэг тэндэхи предприятиинуд дээрэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулида, «Хүнахан» гэжэ хүүгэдэй саадта концертнүүдые харуулдаг. Гадна хүүгэдэй саадые хүгжэмэй һургуули шефтээ абанхай юм.

Һургуулиин үнинэй багша А. С. Покацкий түрүүшын жилнүүдэй бэрхэшээл тухай һонирхолтойгоор хөөрөө. Материальна үндэһэниинь тэрэ үедэ угаа тулюур, үхибүүдэй хүгжэм шудалхын тула ямаршье арга боломжо үгы шахуу байгаа юм.

Районой соёлой таһагые даагша В. М. Савельева үгэ хэлэжэ, һургашадые, багшанарые амаршалаад, «Лидер» гэжэ проигрыватель бэлэглэбэ. Г. А. Богоманшина, О. М. Александрова, Г. А. Ваулина гэгшэд КПСС-эй Улаан-Удын райкомой болон арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаба.

Удаань хүгжэмэй һургуулиин һургашад ехэ концерт харуулаа.

Э. ДЫМБРЫЛОВА,
Ивалгын хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин багша.

„ДЗЕРЖИНЕЦ“ ТУХАЙ

Кабанскын районой Каменскын 1-дэхи дунда һургуулида журамгүй үхибүүдые муу ябидалһаа зайсуулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Багшанар эдир эдэбхитэдтэй хамта энэ хүдэлмэрие түсэбэй ёһоор эмхидхэн ябуулжа, «Муу ябадалтай нэгэшье һирагша манай һургуулида байха ёһогүй!» гэһэн үрэа соносхонхой.

Тиигэжэ һургуулиин ВЛКСМ-эй комитедэй шадар «Дзержинец» гэжэ клуб бии болгогдоо юм. Имагтал эрхимээр һурадаг һурагшад энэ клубай гэшүүд болохо эрхэтэй.

Муу һурадаг, журамгүй, педагогическа томёо үгын ёһоор, хүшэр үхибүүдые хараадаа абан, тэдэнние зуб мүрөөр, үүсхэлыень бадараажа, һайн һурагшадай тоодо орудулха гэшэ клубай гэшүүдэй гол зорилго болоно.

Клубай хүдэлмэридэ багшанар эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэр түрэлхидэй дунда ойлгуулажаһан хүдэлмэри ябуулдаг. «Муу ябадалай шалтагаан», «Эдиршүүл юундэ хушэрнүүдэй тоодо ородог бэ?», «Бүлэ дотор сэдьхэл бодолой хүмүүжүүлгэ», «Архиин хорон ба хүүгэд» гэһэн лекциинүүд түрэлхидэй урда уншагдаа.

В. АСОНОВ,
Каменскын 1-дэхи дунда һургуулиин түрэлхидэй комитедэй гэшүүн.

ДЭЭДЭ ХЭЖЭНГЫН ДУНДА ҺУРГУУЛИД

ИНСТИТУТ — ҺУРГ

Доржи Банзаровай нэ жэтэ багшанарай инст түүхэ болон хэлэ, б факультедэй 5-дахи бүлэг студентнэр манай гуулида практика га ерэнхэй. Ород хэлэ б ратура заадаг үнинэй Г. Д. Гостевагай хүүг доро тэдэнэр хэшээл үнгэргэжэ дүршэнэ.

Эдэл студентнэрнай до жэл буряад хэлээр тика гараһан юм. Т ень Р. Г. Дашнева рилөө һэн.

Манай һургуулида хи жэлээ ерэжэ, баг рай болон буряадай лективүүдтэй һайн та лонтоһон студентнэрэй дэлмэрие, ажалда сыень ажаглан хараж хада, хожомоо бэрхэ нар болохонь дамжаг жэ хэлэлээр.

ХИМИ, БИОЛОГЕО ШАЛГАРНА

Хими, биологиин б Долгоржап Дашиевна тут дүргэнэнэйнгээ манай һургуулида хүд эхилээ һэн. 4—5 жэлэй шада тэрэ хүдэлхэ зу өөрынгөө предметэ шадаа дурлуулжа, гу мэдэсэ үгэжэ шададага руулаа. Энээн тухайнь гэршэлнэб гэхэдэ, һур ляд дүргэнэн һура дайнь, илангаа һүүл 2—3 жэлэй туршада биологёороо эрхим сэг нүүдые абажа, институ та орожо, һуража б нинь гэршэлнэ. Жэш Д. Банзаровай нэрэм багшанарай институдай химиин факультедтэ дүр Шэтын мединститута бан хүн Д. Д. Дарижа гай заанан предмедүү «5» гэһэн сэгнэлтэнү абажа ороод, амжалтата рана. Тэдэнһээ гадна, заалгажа байһан һура дайнь дунда хими, б гёор онсо һонирходог шад олон гэжэ тэмдэг шухала.

Д. Д. Дарижапова ө гөө предмедүүдээр гуудые эмхидхээд, оло хабаадуулан, һонирхо гоор үнгэргэдэг. Заажа һан предметээ дуратай ха, тэрээндээ һураг дурлуулха гэшэ багш хэнэй хубинн нюуса ш ри гэшэ ааб даа.

—Оролдосотойгоор а лаха гэшэ нимэл үрэгэ байна даа, — гэзэ нют айлнууд — Очировтан, васановтан, Будаевтан б бусад түрэлхид хөөрэлд

В. ТУДЕНОВ
Хэжэнгын район.

ХҮН БА БАЙГААЛИ

ШЭНЭ АЖАХЫ

Кабанскын районой онһонорууллагдамал лесхозой мэдэлэй газарай талмай 535190 гектар юм. Хахад миллионһоо дээшэ гектар газар бага бэшэ гэшэ ааб даа. Харин тус ажахын хилэнь гэхэдэ Байгал далайн эрье зубшан, Снежная горхонһоо Прибайкалиин район хүрэтэр 400-гаад километртэ нэмжьнэ.

Энэ ажахы һая болотор Танхойн, Бабушкинай, Большереченскын, Кабанскын, Байгал-Хүдэрнин, Сухойн лесничествэнүүд боложо хубаардаг һэн. Иимэ ехэ дайдын ой тайгые түймэр болон хулеэгдээгүй элдэб ушаралһаа 107 хүн, тэрэ тоодо 61 лесничи хамгаалдаг байгаа. Нимэ үеөхэн хүнүүдээр эндэхи тайгын баялигые гүйсэд дуурэн хамгаалха, харуулһалхань хүшэр һааб даа. Лесничи бүхэндэнь дунда эргээр 8800 гектар газар хүртэдэг байгаа ха юм.

Танхойн болон Бабушкинай лесничествэнүүд байгаалиингаа баллигай талаар онсо харуулһанда абтахаар юм. Юундэб гэхэдэ, тэндэ элдэб түрэлэй ан амитад олон, жэмэс болон һамар тон элбэгээр ургадаг. Тиимэ хадань зуун, намарай үедэ байгаалиин хэшэгтэ дуратайшуул олоороо ябана, гал түймэрэй гараха ушар али олон тохёолдодог байна. Тиимэһээ эндэ аjanараа, шэнэ лесничество байгуулха шухала болоо һэн. Бабушкинай болон Танхойн лесничествэнүүдэй базза дээрэ байгуулагдаһан шэнэ ажахы даб дээрэ ой модоной ажахын ябуулдаг хүдэлмэринүүдые хэжэ байна. Тиихэ зуураа, хушын һамар, һархяаг, жэмэс, эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулгада онсо анхарал хандуулхань лабтай.

Шэнэ лесхоз байгуулха тухай шидхэбэри сентябрьда абтажа, 248280 гектар ой тайга тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэдтэнь даалгагданхай. Бүридэлдэнь Выдринэй, Танхойн, Клюевкын, Бабушкинай ба Чеховэй лесничествэнүүд ороно.

Эмхидхэхы асуудалнуудай шидхэгдэхэнээ гадна, машина, техникэ асарагдажа эхилээ. Саашадаа механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хэрэгтэй болохо.

Шэнэ коллективэй үндэнэ һуури табиха дүй дүршэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ бии. Энэ талаар тус ажахы яала урагшатай байба.

Танхойн лесничествын нэгдэхи классай лесничи Мария Михайловна Сячина тэндэ ажаллана. Энэмнай ой модоной ажахыда 33 жэл соо хүдэлжэ байһан хүн. Тиихэдэ Владимир Михайлович Ситников дүй дүршэлөөр хэнһээшье дутахаар бэшэ, мүн лэ олон жэлэй туршада лесничеэр хүдэлжэ байна. Бабушкинай лесничи А. Д. Мещенин ой модоной ажал хэрэгые һайн мэдэхэ хүн ааб даа. Эдэ гурбан коммунист болон бусад нүхэдэй ашаар Байгалай оршон тойроной ногоон шюмэглэл хамгаалха шэнэ эбтэй эетэй коллективэй эндэ бэхижэхэнь найдалтай.

Б. СЕРГЕЕВ.

ХЭНИИНЬ КУБОГТА ХҮРТӨӨБ?

Баскетболоор «Труд» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхэн түлөө мүрысөөндэ эрэшүүлэй зургаан, эхэнэрнүүдэй табан команда хабаадалсаба. Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, эрэшүүл соohоо Зүүн-Сибириин технологическа институдай команда түрүү һуури эзэлһэн байна. Удаадахи хоёр һуринуудта «Труд» бүлгэмэй, «Забайкалец» гэжэ спортын клубай командануудгараа.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа кооперативна техникумэй. «Труд» болон «Забайкалец» командануудшалгараа. Эдэнэр бүлтадаа түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна. Түрүү һуури эзэлһэн команда болон гэшүүдтэ «Труд» бүлгэмэй дамжуулгын кубок, дипломууд барюулагдаа.

С. ЦЫМПИЛОВ.

ИЛАЛТА ДОБТОЛГОҺОО ЭХИТЭЙ

Эдиршүүлэй дунда самбо барилдаагаар Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн ЛВРЗ-гэй спортклубай зал соо боложо дүүрэбэ. Табан командын зуугаад эдир самбист хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм.

Жэлһээ жэлдэ самбо барилдаанай улам олон нютагуудта үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһыень энэ мүрысөөн гэршэлбэ. Жэшээнь, БАМ-ай барилгашадай үхибүүд эрэлхэг зоригтойшуулай спортын энэ зүйлдэ дурланхай. Ушарынь юуб гэхэдэ, Хойто-Муяын дунда һургуулида самбо барилдаанай секциин нэгдэнэр жэл тухай боложо байна, Һургуулиин багша ба тренер В. В. Посох энэ богонихон болзор соо эршэмтэйтээр ажаллажа, эдиршүүлые спорттой ханилуулаа. Тиин мүнөө иимэ ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадаһан энэ команда ехэ амжалта туйлаба.

— Манай секцидэ 30 гаран хүбүүд спортын энэ гоё һайхан зүйлые эрхилнэ. Энэ зүйл хүн бүхэндэ эрэлхэг зоригые, хүсэл эрмэлзэлые хүмүүжүүлнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Самбо барилдаанда ябаха дуратайшуул олон. Зүгөөр эгээл һайнаар һурадаг һурагшадые нэн түрүүн секцидээ абадагбди. Энэ ушар хүмүүжүүлхы ехэ удха шанартай байна, — гэжэ тренер Вениамин Витальевич Посох хөөрэнэ.

Гэхэтэй хамта урдандаа нэгэнтэ бэшэ шангай һуури эзэлдэг байһан «Труд» бүлгэмэй, Бабушкин хотын суглуулагдамал командануудюундэшьеб мүрысөөндэ хабаадабагүй. Хэрбээ эдэнэй хабаадаа һаань, хибэс дээрэ бүри шанга, бүри һонирхолтой тэмсэл болохо байгаа бшуу.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ — 45 килограмм — «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Костя Носков бултанһаа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байба. Бар хүсөөрөо тиимэ булюу бэшэшье һаа, тэрэ гоё һайхан арга дүрэтэй, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһандаа илалта туйлаа. Олег Шубаров (ЛВРЗ-гэй спортклуб) Володя Пискунов («Спартак») хоёр шанда хүртэбэ.

50 килограмм. Улаан-Удын 11-дэхи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Тумэн Санжиев (ЛВРЗ) мүрысөөнһөө мүрысөөндэ шадабаряа дээшэлүүлжэ байна. Тэрэ бар хүсэтэй, Түгэсхэлэй уулзалгада В. Сластинтай («Спартак») барилдахадаа, адли очкотой боложо (1:1), түрүүлэн арга дүрэ хэһэнһээ илажа гараа. Гэбэшье Тумэн бүхы арга хабаяа харуулжа шадаагүй гэжэ һанагдана. Юундэб гэхэдэ, хоёр һара тухай сагай урда тээ городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Т. Санжиев В. Сластинтай мүн лэ уулзахадаа, тогтоон торгонгүй шүүжэрхёо һэн.

Удаадахи шэгнүүртэ аяар 19 хүн сугларба. ЛВРЗ-гэй спортклубһаа В. Хохлов С. Невзоров хоёр бэрхэ самбистнууд боложо ябаһанаа харуулаа. Тэнсүү шанга тэмсэлдэ илажа, Вячеслав Хохлов республикын чемпион болобо. Хойто-Муяһаа ерэһэн Руслан Андреевые эндэ онсолон тэмдэглэлтэй. Тэрэ түрүүшээр тээлмэрдэбэшье, саашадаа улам эдэбхитэйгээр барилдажа, дүрбэдэхи һуури эзэлһэн байна.

Александр Перебоев хүдэр шамбай бэеэй, хурса һонор харасатай, һэримжэтэй хёрхо хүбүүн юм. Тэрэ 65 килограммай шэгнүүртэн соohоо яаха аргагүй булюу байба. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Саша республикын чемпион, зонын мүрысөөндэ шанда хүртэһэн, РСФСР-эй чемпионадта хоёр дахин хабаадаһан намтартай. А. Перебоев гоё һайхан арга дүрэтэй байһанайнгаа түлөө түсхай шанда хүртэбэ. А. Санжиев (Хяагтын-Адаг), А. Рудковский (Хойто-Муя) гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Эгээл хүндэ шэгнүүртэ А. Акимов (ЛВРЗ) В. Шаракшинов («Спартак») хоёр түгэсхэлэй нааданда хабаадаба. Аяар арба гаран килограммаар хүнгэн байһан Алексей Акимов эршэмтэйгээр добтолбошье, 2:3 тоотойгоор шүүгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараа. Сэхьень хэлэхэдэ, Вадим Шаракшинов эдэбхигүйгөөр барилдаһан байна. Хойто-Муяһаа ерэһэн Геннадий Кидик илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байжа, сугларагшадай зүгһөө магтаалда хүртэбэ.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ С. Федоров, О. Дульцев (хоюулаа ЛВРЗ-гэй спортклубһаа), М. Патрушев («Спартак») гэгшэд илажа, республикын чемпионууд болобо.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр ЛВРЗ-гэй спортклубай суглуулагдамал команда илаһан байна. «Спартагай» самбистнууд — хоёрдохи, Хойто-Муяын түлөөлэгшэд гурбадахи һуури эзэлээ. В. Сластин, А. Акимов — илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа, А. Санжиев эгээл түргэн илалта туйлаһанайнгаа түлөө түсхай шанда хүртэһэн байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРГААТАЙҺАА ҺУРГУУЛИДА

Совет Латвиин эдиршүүл энэ жэлдэ зургаатайһаа һургуулида һурана. Республикын Гэгээрэлэй министерство табан жэлэй саада тэ үхибүүдые зургаа наһатайһаань эхилээд һургаха хэмжээ ябуулганнуудые эхилээ һэн. Латвиин ССР үхибүүдые зургаа наһатайһаань эхилжэ һургуулида һургаха гэһэн партиин XXVI съездын шидхэбэрике түрүүлэн бэелүүлжэ эхилээ.

Энэ жэлдэ республикада 200 «нүлевой» болон бэлэдхэлэй класс нээгдээ. Республикын эрдэм-шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд зургаатай һурагшадта ном заалгын тусхай методико, үдэрэй гурим бэлдээ. Урок хахад часай туршада үргэлжэлнэ. Долоон хоногто багашуул табан үдэр һурана. Математикаар, түрэлхи хэлээр, литератураар хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. «Нулевой» класс дүүргэһэн үхибүүд уншажа, бэшэжэ, зуу хүрэтэр тооложо, задачануудые зохёогоод бодожо, һураха болохо ёһотой Урогуудай дунда үхибүүд наадана, газаа гуур гаража сэнгэнэ, физическэ упражненнүүдые хэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Ригын 45-дахи һургуулида хүгжэмэй урок үнгэргэгдэжэ байна; Нилс Лауге географиин урогто.

ТАСС-ай фотохроника.

Хүндэтэ уншагшад! 1982 ондо абаха газетэ, журналнуудта захил байгша оной декабриин 15 болотор үргэлжэлхэ. «Буряад үнэн» газетэеэ захихаяа бү мартыт!

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдохи хуудаһанда. «КПСС-эй Центральна Комитедтэ» — тогтоол. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Малай үбэлжэлгэ — харюусалгатай хаһа. Үбэлжэлгэдөө үбэлдөө бэлдэнэ» — И. Щеглаевай статья. «Ургаса үрэнэ хүрэнгэнөө эхитэй». — Г. Машковичой статья. «Хэлэһэниинь хэрэгтэеэ алгасалдаха ёһогүй» — Л. Яковлевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна комитедүүдэй пленумуудһээ. «Онсо анхарал хэрэгтэй» — Т. Волынцевай статья. Табан жэлэй тө рүүшүүл. «Шепетовкын б гадир» — С. Саратовай с тья. «Газетэнүүдэй оро хоohон тоосолдоон» — А Климовэй корреспондент «Мастерскойнууд соо ажал эршэ бусална» — Н. Д тяревой репортаж.

Гурбадахи хуудаһанда. С вет ажабайдалай ёһо шэнэ «Арадай засагай амжалт нууд» — А. Коротаевай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда ТВ: харагшын һанам

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!». 10.35 — «Это случилось в милиции» — уран һайханай фильм. 11.55 — «У лесного озера» — телевизионно баримтата фильм. 12.05 — Дм. Шостакович. «1-дэхи квартет». 12.20 — Шэнэ һонин. (12.25 час хүрэтэр). 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Шинии ажал — шинии амжалта» — кинопрограмма. 16.05 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 16.45 — «Одной звезды я повторяю имя» — телевизионно баримтата фильм. 17.15 — «Москва болон москвагайхид». Москвае хамгаалгын түлөө байлдаанай ветерануд болон ажалай баатарнуудай уулзалга.

Улаан-Удэ. 17.45 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 18.15 «Саяан» — хүдөөгэй ажалшадай дамжуулга. 18.35 — «Сасуутон» — киножурнал.

Орбита. 18.45 — РСФСР-эй арадай артистка Л. Гурченко дайнай үеын дуунуудые гүйсэдхэхэ. 19.20—19.35 — Забһарвалга. 19.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.50 — Советскэ Союзай Герой Зоя Космодемьянскаягай баатаршалгын 40 жэлэй ойдо. «Зоя» — уран һайханай фильм. 21.20 — «Время». 21.55 — Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдые бута сохиһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан. Концерт. Кремлиин Съезднүүдэй ордон соohос дамжуулга хэгдэхэ. Түгэсхэлдэнь — хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА — «Сокол» (3-дахи үе) ба шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Аз тан ба мүнгэнэй орондо» эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 — «Ород хэлэн». 13 — Географи. 5-дахи кла «Хеданууд». 14.10 — «Звезд чет» — телевизионно журн 14.55 — «Байгаали шэнжэлг 2-дохи класс. «Үбэл ер 15.15 — «Географи. 8-д класс. «Транспорт». 15.45 «Ажалай дүршэл олгодог б шада туһалажа». «Плати жо һураг».

Улаан-Удэ. 16.25 — «Лесн качели» — үхибүүдтэ зорюу даһан уран һайханай фильм.

Орбита. 17.45 — Т. Хренков. Оркестртэй хамта скр хэ дээрэ наадагдадаг 2-до концерт. 18.00 — «Арадай у бэлиг». Москвада нээгдэ уран зураг ай выставкэнүүд хай телевизионно шэнжэлэ

Улаан-Удэ. 18.45 — Бур дай АССР-эй Гостелерадио арадай инструментнүүдэй кестрэй концерт. 19.15 — Мультфильмнууд.

Орбита. 20.00 — «Уран раашад тухай хөөрөөнүү А. Родченко. 20.45 — «Ам лан нойрсогты, багашуу 21.00 — «Мелеузовские кон ки» — телевизионно барим та фильм. 21.20 — «Врем 21.55 — Улаахоорондын к курсын лауреат Г. Соколо концерт. 22.40 — «Кино аяншалагшадай клуб». 23.4 Хоккейгээр СССР-эй чемп нат. «Ижсталь» — «Спарт (2-дохи, 3-дахи үеүүд).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД, ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат, — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04797. Заказ № 278. Индекс 590